

ÎN PLINĂ VARĂ, LA A 90-A PRIMĂVARĂ

LAURENȚIU MODAN

Rareori avem șansa să-i urăm unui magistru, ”să ne trăiți într-o altă mulți ani fericiți !” la a 90-a sa aniversare . . . Iar în acele momente, uitându-ne spre albastrul zării, îi mulțumim providenței că ne-a dat șansa, să ne bucurăm de clipe ce nu se uită, și care acum, ne sunt oferite de profesorul Eliferie Rogai, care în primele zile ale lui Gustar 2017, a pășit cu încredere și speranță, în al 9-lea deceniu de viață.

Soarele i-a zâmbit întâia oară la 5 august 1927, în pragul sărbătorii *Schim-barea la față*, atât de bogat încărcată de simbolurile biblice ale vieții *Maicii lui Iisus*, comuna natală a profesorului fiind Tanatari (sau Tenatari), plasa Căușani, la 12 kilometri de cetatea Tighinei, din mult încercata, cotropită și însângerată Basarabie. A fost cel mai mic dintre cei 5 copii ai Teodosiei și ai lui Macarie Rogai, primarul comunei vreme de mulți ani, și indiferent de culoarea politică a guvernării de la București. Tatăl profesorului a fost primar, până inclusiv la raptul Dictatului de la Viena, din 30 august 1940, venit după Ultimatumul sovietic din iunie 1940, transmis României, la o săptămâna de la Capitularea Franței, totul fiind consecința firească a Convenției Germano-Sovietice, semnate la 23 august 1939, de către J. von Ribbentrop și V. Molotov, cu acceptul tacit al restului puterilor dominante ale vremii, accept care a condus la invadarea Basarabiei, călcată de cizmele sovietice, dar și la subjugarea multor altor popoare, și a cotropirii atâtor țări și teritorii !...

Copilăria i-a fost frumoasă, oferită de o familie cu stare și cu multă dragoste față de credința străbună, familie așezată de generații într-o zonă bogată și înzestrată de Dumnezeu, cu peisaje încântătoare, ce-i vor rămâne întipărite pentru totdeauna în minte și-n suflet, generându-i o întreagă nostalgie profesorului, în orice moment al vieții sale.

Ocupația represivă sovietică, dintre iunie 1940 și ianuarie 1944, obligă familia Rogai să plece cu inima frântă în pribegie, spre vechiul regat, alături de cei 3 băieți mai mici, lasând casa, acareturile și puținul teren încă neconfiscat de noile autorități comuniste rusești, în grija fetelor mai mari, Xenia și Nadia, de puțin timp, căsătorite. Surorile profesorului, rămase în casa părintească, unde și fratele său mai mare, Vasile, se întoarce în 1945, să le ajute, dar și din prea mare dor pentru meleagurile natale, au trebuit să suporte până la moarte, jugul ruso-sovietic, poleit cu vorbele mincinoase ale ocupantului. Ba mai mult, ”grație” noului primar comunist al Tanatari-lor, fratele său Vasile este trimis la muncă forțată în Gulag-ul sovietic, de unde i s-a tras și moartea, survenită în 1947 . . .

Restul familiei refugiate a pribegit mai întâi în Oltenia, unde a muncit cu ziua, pentru a se întreține, apoi a ajuns în București. Adolescentul Eliferie, contrar vieții liniștite și tihnite din Basarabia natală, și în ciuda imenselor lipsuri din anii de război, se refugiază în plăcerile și bucuria ce i le aduce taina cunoașterii prin învățatură. După absolvirea studiilor medii și trecerea bacalaureatului la Liceul Gh. Lazăr din București, se înscrie la Facultatea de Electrotehnică a Institutului Politehnic din București, iar ulterior, și la Facultatea de Matematică a Universității din București. Își va trece licența ca inginer electrotehnist și respectiv ca matematician, în 1952. Este angajat încă înainte de absolvirea studiilor politehnice, ca tânăr cercetător, la Institutul de Fizică al Academiei Române, sub conducerea profesorului A. Popovici, până ce divergențele între cel din urmă și profesorul H. Hulubei devin notorii, astfel încât, colectivul profesorului A. Popovici se va desființa. Prin urmare, tânărul dublu diplomat E. Rogai va trece spre sfârșitul anului 1959, ca redactor-șef de secție, la Departamentul de Fizică al Editurii Tehnice, unde cu mult curaj, va reuși să realizeze o breșă editorială în lumea științifică a vremii, izbutind ca pe lângă lucrările cercetătorilor sovietici, să publice și opera științifică a profesorilor români Th. Ionescu, Al. Cisman, D. Leonida, M. Drăganu, C. Popovici, C-tin Drâmbă, Gh. Petrescu, N. Ciorănescu, unicul matematician, rector al Politehnicii bucureștene (v. [1]), I. Plăcințeanu, sprijinindu-l și pe marele filozof și logician A. Dumitriu, care după eliberarea din închisoarea politică, i-a fost repartizat în secția sa științifică (v. [4]).

Din toamna lui 1961, E. Rogai trece ca asistent universitar la Facultatea de Matematică a Universității bucureștene, unde, vreme de 26 de ani a inițiat studenții în tainele Ecuțiilor Fizicii Matematice, ale Ecuțiilor cu Derivate Parțiale, ale Ecuțiilor Diferențiale, ale Ecuțiilor Integrale, iar în ultimii ani de activitate, și în ale Mecanicii Matematice. În anul 1965, publică la Editura Tehnică, lucrarea *Culegere de exerciții și probleme de Ecuții Diferențiale și Integrale*, a doua a domeniului în România, după aceea a profesorului Mihail Ghermănescu, apărută în 1963. Cartea profesorului E. Rogai a fost folosită de zeci de generații, fiind profund actuală, datorită rigurozității și cursivității metodelor practice de rezolvare a ecuațiilor utilizate în tehnicile ingineresti !

Paralel cu activitatea de asistent universitar, a fost o bună bucată de vreme, și redactor la Bullétin de la Société des Sciences Mathématique de la Roumanie. Între anii 1976-1980, profesorul E. Rogai a fost redactor-șef al Gazetei Matematice, seria B (acum revista pentru tineret), perioadă în care centenarul jurnal, a avut cea mai largă distribuție cunoscută în istoria sa, ajungând la un tiraj de peste 120 000 exemplare. Când profesorul E. Rogai o preluase, revista avea un tiraj de circa 60 000 de exemplare, din care, peste 30 000 erau returnuri . . . El reușise să ajungă la o astfel de performanță, prin talent și muncă asiduă, modelul ce l-a urmat cu credință, fiind acela al întemeietorului învățământului modern românesc, matematicianul profesor și cercetător, dar și "marele ministru" cum era numit în epocă, persoană de neegalat până astăzi, sau altfel spus,

părintele întemeietor al școlii românești, Spiru Haret (v. [2]). În conștiința lumii noastre matematice de la acea vreme, intraseră vorbele de duh ale profesorului Rogai, care parafrazând-ul pe B. Ștefănescu-Delavrancea, spunea : ” *Gazeta Matematica nu e a noastră, ci a generațiilor noastre viitoare*”. Deși a pus suflet enorm, spre creșterea bunului renume al celei mai populare reviste românești de Matematică pentru toate vârstele, - de la școlari, la pensionari, - interesele meschine ale acelei vremi au dus la înlăturarea profesorului de la șefia Gazetei Matematice seria B, după numai 4 ani . . .

Încercând într-o perioadă istorică, extrem de tulbure, să diminueze din consecințele de refugiat basarabean în propria-i țară, dar și de descendent al unei familii de chiaburi, E. Rogai a făcut pactul cu diavolul roșu al vremii -partidul comunist,- în 1947, dar nu după mult timp, este exclus din partidul unic, primind un nou stigmat ! De aici încolo, viața intelectualului fin, profund cunoscător al istoriei și culturii ținutului său natal, -Basarabia,- dar în același timp și analist în detaliu al destructurării mai vechi, mai noi, sau a celei actuale a țării sale, va deveni extrem de dificilă. Iar aceasta, cu atât mai mult cu cât verticalitatea sa, provenită și din educația creștină primită în familie, l-au făcut să exprime direct și deschis ceea ce gândea, cu toate că era conștient de consecințele ce se vor abate asupra sa. Trist a fost pentru profesorul E. Rogai, că a suferit lovituri pe la spate, chiar de la foști colegi de facultate, pe care îi ajutase să-și treacă restanțele în anii studenției, dar care ajunși în jilțuri de șefi, i-au creat neplăceri cu mult mai mari decât cele obișnuite ! Reprimit în partidul unic, spre sfârșitul carierei, nu a mai existat timpul real al reabilitării efective, astfel că evoluția sa profesională a rămas practic închisă

Profesorul E. Rogai este autorul celei mai editate cărți matematice românești, respectiv *Tabele și formule matematice*, în fond, un compendiu de Matematici elementare și superioare, apărut în 15 ediții, într-un tiraj impresionant, ce nicidecum nu a mai existat în România ! Până la pensionare, a fost autor și coautor a 25 de cărți, în majoritate, *Culegeri de exerciții și probleme de matematici elementare sau superioare*, manuale, cărți de popularizare a științei. A scris numeroase articole de istoria și filozofia Matematicii și a fost autorul unui număr foarte mare de probleme originale, construite metodic.

Imediat după împlinirea vârstei de 60 de ani, adică, la 1 octombrie 1987, profesorul s-a pensionat. Dar, în cei 30 de ani trecuți de atunci, a publicat alte 8 cărți și a scris un număr impresionant de articole, iar după 1990, multe despre istoria Basarabiei și despre corectitudinea folosirii limbii române în școală și societate.

Profesorul E. Rogai rămâne unul dintre cei mai fini și desăvârșiți metodiști ai Matematicilor românești, și un descendent efectiv al modului de educație științifică a poporului, mod deja impus de S. Haret, primul doctor român în Matematică, patriarhul deplin, al organizării fundamentale a învățământului nostru.

Profesorul meu, E. Rogai, este singurul matematician român pe care l-am cunoscut, și care, înainte de a face vreun raționament abstract, căuta să imagineze suportul concret și practic, din viața reală, urmare a spiritului său ingineresc, pentru a se asigura astfel, ca nu-și pierde degeaba timpul, cu himere fără niciun sens ! Profesorul rămâne și un foarte profund și avizat cunoscător al învățământului Matematic, în perioada de pionierat a Principatelor Unite. Este un patriot adevărat și complet, cum extrem de rar găsești în zilele actuale, dar și un spirit șfichiuitor împotriva căderilor cotidiene, în care se afunda economia și societatea românească !

Mă bucur să fiu printre discipolii profesorului E. Rogai ! Așa cum am mai făcut-o și la aniversările sale de 75 și de 80 de ani (v. [3] și [4]), acum, la senioriala vârstă a trecerii pragului celor 90 de ani, îi urez profesorului, ”*La mulți și fericiți ani !*” cu sănătate, bucurii, putere de muncă și împliniri frumoase, alături de cei dragi, de cei ce-l îndrăgesc, precum și de cei ce încă nu l-au uitat, și-și amintesc de figura sa deschisă și luminoasă !

BIBLIOGRAFIE

- [1] Modan, L., *Gânduri despre N. Ciorănescu, la un veac de la naștere*, Gazeta Matematică. Metodica, 69(2000), nr. 4, 277-282.
- [2] Modan, L., *S. Haret, reper al spiritualității românești*, Gazeta Matematică Metodica, 68(2001), nr. 2, 113-118.
- [3] Modan, L., *Gânduri pentru aniversarea profesorului E. Rogai*, Gazeta Mat. pt. Tineret, CVII(2002), nr. 7-8, 257-258.
- [4] Modan, L., *Profesorul E. Rogai, la a 80-a aniversare*, Gazeta Mat. pt. Tineret, CXII(2007), nr. 8, 393-397.

*Departamentul de Matematică și Informatică,
Universitatea Spiru Haret, București
e-mail: modan_laurent@yahoo.fr*